

Verbal Aggression in the Iran`s Criminal Justice System: Psychological Causes, Challenges, and Solutions

Azim Aghababaei Judge & PhD student, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
Taghanaki*

Mohammad Ja`far Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
Habib Zadeh

Hossein Javadi Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Administrative Sciences and Economics, University of Isfahan, Isfahan, Iran
Hossein Abadi

Abstract

Psychology, in the context of both crime commission and issues related to punishment, criminal responsibility, and criminal capacity, is deeply connected to criminal law. Criminal law and criminology intersect with psychological studies at various stages of the criminal process—ranging from legislation to the enforcement of punishment and beyond. In the legislative stage, certain psychological concepts and values have received criminal protection. During adjudication, issues related to proving mens rea (the mental state) arise, while at the enforcement stage, topics such as criminal responsibility, criminal

* Corresponding Author: azimaghababaei@gmail.com

How to Cite: Aghababaei Taghanaki, A. , Habibzadeh, M. J. and Javadi Hossein Abadi, H. (2025). Verbal Aggression in the Iran`s Criminal Justice System: Psychological Causes, Challenges, and Solutions. *Journal of Criminal Law Research*, 13(48), 85 - 120. doi: 10.22054/jclr.2025.81044.2688

capacity, rehabilitation, and treatment processes come into play. Even after the execution of punishment, discussions on recidivism remain linked to psychological matters. One of the psychological concepts protected under criminal law is aggression. This research aims to evaluate the effectiveness of Iran's penal policy in addressing verbal aggression and to analyze the psychological, social, and cultural causes influencing it. The primary objective is to identify the challenges of the current penal policy in controlling this crime and to propose solutions based on social psychology and restorative justice. This article seeks to answer why traditional responses, such as imprisonment and flogging, have not only failed to reduce verbal aggression but, in some cases, have even contributed to its increase. Additionally, the study aims to integrate criminal law and psychology to design an effective model for repairing damaged relationships and preventing reoffending.

Methodology

This research employs a descriptive-analytical method, relying on library sources, Iranian legal documents, and interdisciplinary studies. Data collection is conducted through content analysis of criminal laws related to verbal aggression (such as insult, threats, and defamation) and a systematic review of psychological theories on aggression. A comparative analysis of restorative justice approaches and modern criminal policies is also performed to assess the strengths and weaknesses of the current system. The research methodology is based on a qualitative analysis of psychological and social factors influencing crime commission, alongside a critique of the current punitive policies. After examining the concepts of aggression, verbal aggression, and criminal verbal aggression and their psychological causes, the study evaluates the effectiveness of Iran's penal policy in responding to these crimes. The article addresses the following key questions: Is the existing penal policy effective? What measures can be taken to enhance the effectiveness of Iran's criminal justice system in addressing these offenses?

Findings

Aggression, in behavioral psychology, is an intentional act (physical or verbal) aimed at harming another person and causing distress. Some forms of verbal aggression, including insults, threats, and satire, have been criminalized under Iranian law, establishing a direct connection between criminal law and social psychology. This research introduces the concept of "criminal verbal aggression" for these offenses. The findings indicate that Iran's criminal policy toward verbal aggression primarily relies on traditional punishments such as imprisonment, flogging, and fines. However, these measures lack the necessary effectiveness in reducing crime rates. Iran's criminal justice responses not only fail to control this crime but may also, in some cases, contribute to its escalation. Among the reasons for this inefficiency are the neglect of the psychological roots of aggression (such as personality, situational, and cultural factors), the disregard for victims' needs, and the failure to implement preventive strategies. Studies show that punitive sanctions neither rehabilitate offenders nor deter crime; instead, they fuel cycles of anger and vengeance, increasing the likelihood of recidivism.

Innovation (Value)

The novelty of this research lies in integrating criminal law with findings from social psychology and proposing a comprehensive model for reforming current policies. The article suggests establishing "personality files" for offenders of verbal aggression, implementing developmental and social prevention strategies, and incorporating restorative justice principles such as mediation, victim participation, and compensation. These approaches move beyond traditional punitive measures. Furthermore, the study emphasizes the need to align criminal penalties with psychological research by replacing imprisonment, flogging, and fines with alternative sanctions, such as mandatory participation in skill-building programs or psychological treatments. The research critiques the one-dimensional nature of criminal laws and underscores the necessity of redefining verbal

aggression within the framework of human interactions and fundamental rights.

Conclusion

In social psychology, theories such as drive theory, social learning theory, and the general aggression model explain the causes of aggression. While early psychologists like Sigmund Freud believed that aggression was genetic and hereditary, most contemporary psychologists reject this view, emphasizing that aggression results from various social, economic, cultural, personal, and situational factors.

Criminal policy responses to verbal aggression cannot be effective without considering insights from social psychology. Aggression is a behavior with psychological roots, yet Iranian legislators have not sufficiently addressed these psychological factors in drafting and enforcing penalties. Iran's criminal justice system requires a fundamental transformation in its approach to verbal aggression, shifting from purely punitive measures to rehabilitative and preventive strategies.

The study's primary conclusion is that implementing restorative justice, reducing reliance on imprisonment, and focusing on psychological and social factors—such as personality assessments, ethical training, and economic improvements—can provide effective solutions for reducing verbal aggression. Additionally, the research recommends establishing comprehensive databases, strengthening mediation mechanisms, and training judges in emotional regulation to align criminal policy with societal needs. Ultimately, the study emphasizes the need to revise criminal norms through interdisciplinary research, prioritizing prevention over punishment.

Keywords: Aggression, Verbal aggression, Criminal verbal aggression, Criminal Justice System, Restorative justice, Social psychology

پرخاشگری لفظی در نظام کیفری ایران: علت‌شناسی روانشناختی، چالش‌ها و راهکارها

قاضی دادگستری و دانشجوی دکتری، گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی،
دانشکده‌ی حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

عظیم آقابابائی طاقانکی *

استاد گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده‌ی حقوق، دانشگاه تربیت
مدرس، تهران، ایران

محمدجعفر حبیبزاده

استادیار گروه حقوق، دانشکده‌ی علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان،
اصفهان، ایران

حسین جوادی حسین آبادی

چکیده

پرخاشگری، ازمنظر حقوق کیفری رفتاری عمدی و ازمنظر روانشناسی پدیده‌ای چندعلتی است که در هر یک از این دو علم برخورد متفاوتی با آن می‌شود. این امر موجب پیوند دو علم حقوق کیفری و روانشناسی اجتماعی شده است. به این معنا که مقوله‌ای روانشناختی، با پاسخ‌های کیفری مواجه شده است. در قوانین کیفری ایران، برخی از اقسام پرخاشگری لفظی، مانند توهین و تهدید جرم‌انگاری شده‌اند. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، پس از بررسی مفهوم پرخاشگری، پرخاشگری لفظی، پرخاشگری لفظی کیفری، و همچنین عوامل روانشناختی آن، به بررسی کارآمدی و اثربخشی سیاست کیفری ایران در قبال این جرایم می‌پردازد. به موجب یافته‌های این تحقیق، پاسخ‌ها و راهبردهای سیاست کیفری ایران در قبال پرخاشگری لفظی، نه تنها موجب کنترل این جرم نشده است، چه بسا موجب افزایش نرخ ارتکاب آن نیز گردیده است. به نظر می‌رسد پیش‌بینی مجازات‌های سازگار با یافته‌های علم روانشناسی، استفاده از روش‌های پیشگیری وضعی، اجتماعی و رشدمدار اولیه و یا ثانویه از جرم و تشکیل پرونده‌ی شخصیت برای مرتکبان این دسته از جرایم و در نهایت به کارگیری آموزه‌های عدالت ترمیمی از طریق مشارکت بزه‌دیده، بزه‌کار و کسانی که به نحوی تحت تأثیر جرم واقع شده‌اند، برای بازسازی آسیب‌های وارده به بزه‌دیده می‌تواند راه برون‌رفت از این مشکل باشد.

کلیدواژه‌ها: پرخاشگری، پرخاشگری لفظی، نظام کیفری، عدالت ترمیمی، روانشناسی اجتماعی.

مقدمه

علم روانشناسی هم از منظر ارتکاب جرم و هم از منظر مباحث مربوط به مجازات، مسئولیت کیفری^۱ و اهلیت جنایی^۲ با دانش حقوق کیفری ارتباط می‌یابد. جرم پدیده‌ای انسانی و اجتماعی (اردبیلی، ۱۳۹۳: ۳۴) و متأثر از واقعیت‌های اجتماعی در زمان‌ها و مکان‌های مختلف و پدیده‌هایی مانند خشونت و نیرنگ است که نوع بشر در قالب احساس عدالت از آن‌ها گریزان است (حبیب‌زاده، ۱۴۰۲: ۸۳). از این رو، در تحلیل جرم، علاوه بر رفتار فیزیکی که در عالم ماده واقع می‌شود، مسائل روان‌شناختی از جمله مباحث مربوط به رکن روانی^۳ مطرح می‌گردد. مسئولیت کیفری مبتنی بر اهلیت جنایی است و اهلیت جنایی مبتنی بر اختیار و ادراک (اردبیلی، ۱۳۹۹: ۴۶)؛ هر دو از موضوع‌های مربوط به بُعد روانی انسان‌ها است. اهلیت جنایی به معنای حالت خاص یا وضعیت معینی است که امکان انتساب رفتار مجرمانه به انسان را فراهم می‌سازد (میرسعیدی، ۱۳۹۰: ۶۲). در واقع تنها انسان است که دارای اهلیت جنایی است. حال ممکن است مسئولیت کیفری داشته باشد یا نداشته باشد. در جرم‌شناسی نیز یکی از عوامل جرم‌زا، عوامل روانی است (کی‌نیا، ۱۴۰۰: ۶۰). در این رشته، شاخه‌ای از مطالعات به روانشناسی جنایی^۴ اختصاص یافته است. روانشناسی جنایی، دانشی است که به پیشبرد درک سامانه‌ی عدالت جنایی از عوامل روانی ارتکاب جرم می‌پردازد (Durrant, 2018: 8). این شاخه از جرم‌شناسی، به بررسی فرآیندهای روانی اشخاص، مانند فرآیندهایی که طی آن، افراد مرتکب جرم می‌شوند، انواع روش‌های ارتکاب جرم، تأثیر درک افکار و اعمال مجرمان بر کاهش نرخ ارتکاب جرم و مدیریت و درمان مجرمان پس از محکومیت، می‌پردازد (Canter, 2017: 1-2).

حقوق کیفری برای تعیین مسئولیت مجرمان و چگونگی اجرای مجازات برای اصلاح و بازگشت مرتکب جرم به جامعه، نیازمند شناخت شخصیت او است و برای این کار از متخصصان رشته‌ی روان‌شناسی جنایی کمک می‌گیرد (حبیب‌زاده، ۱۴۰۲: ۶۹). در مراحل

-
1. Penal Liability.
 2. Criminal Capacity.
 3. Mens Rea.
 4. Criminal Psychology.

مختلف فرایند کیفری، از مرحله‌ی تقنین تا مرحله‌ی اجرای مجازات و پس از آن، مباحث حقوق کیفری و جرم‌شناسی با مباحث دانش روانشناسی در هم تنیده شده است. در مرحله‌ی تقنین، برخی از مفاهیم و ارزش‌های موجود در روانشناسی، مورد حمایت کیفری قرار گرفته‌اند. در مرحله‌ی قضا مباحث مربوط به احراز رکن روانی، در مرحله‌ی اجرای مجازات، مباحث مربوط به مسئولیت کیفری، اهلیت جنایی و فرایند اصلاح و درمان و در مرحله‌ی پس از اجرای مجازات نیز مباحث مربوط به تکرار جرم، با مسائل روانشناسی ارتباط می‌یابند. از جمله مفاهیم روانشناسی که مورد حمایت حقوق کیفری قرار گرفته، بحث مربوط به پرخاشگری است.

پرخاشگری صرفاً جنبه‌ی روانشناختی ندارد، بلکه جنبه‌ی اجتماعی نیز دارد. به همین دلیل، این مفهوم در روانشناسی اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌گیرد (Warburton & Anderson, 2015: 373). پرخاشگری‌های لفظی از جمله توهین و تهدید هم به عنوان یک جرم مستقل و هم به عنوان یک جرم مادر در ارتکاب جرایم شدیدتر مورد توجه حقوقدانان، جرم‌شناسان، جامعه‌شناسان و روانشناسان جنایی قرار گرفته است. با توجه به هنجارگذاری‌های جنایی^۲ در خصوص پرخاشگری‌های لفظی، در بستر حقوق کیفری ایران، برخی از اقسام آن‌ها با عدالت کیفری پیوند خورده‌اند و علاوه بر آسیب‌های روانی و اجتماعی، هزینه‌هایی را برای نظام عدالت کیفری ایجاد کرده‌اند (Krahe, 2020: 1). در سیاست کیفری ایران، کیفرگذاری‌ها در قبال پرخاشگری لفظی، به صورت جزای نقدی، شلاق و حبس تعزیری پیش‌بینی شده است. به نظر می‌رسد مجازات‌های مذکور، اثربخشی کافی جهت تأمین امنیت شهروندان از تعرض پرخاشگران را ندارند؛ زیرا به حل معضل به صورت ریشه‌ای نمی‌پردازند و فقط شخص پرخاشگر را وارد فرایند کیفری و تحمل مجازات می‌نمایند. در این مقاله با بررسی سیاست کیفری ایران در قبال پرخاشگری لفظی کیفری،^۳ به این پرسش‌ها پاسخ داده می‌شود: آیا سیاست مذکور از کارآمدی^۴ لازم

-
1. Aggression.
 2. Criminal Normative – Criminal Regulation.
 3. Penal Vocubular Aggression - Penal Verbal Aggression.
 4. Efficiency.

برخوردار است؟ برای اثربخشی بیشتر سیاست جنایی ایران در قبال این دسته از جرایم چه اقداماتی می‌توان انجام داد؟ برای پاسخ به این سئوالات، ابتدا با بررسی مفهوم پرخاشگری لفظی کیفری، عوامل روانشناختی پرخاشگری و در نهایت سیاست کیفری ایران در قبال این جرایم و میزان اثربخشی آن تبیین شده است و در انتها پیشنهادهایی در این خصوص ارائه شده است.

۱. پرخاشگری لفظی کیفری

پرخاشگری، در لغت به معنای جنگ و جدال، درشتی و تندى از روی خشم، عتاب، کارزار، پیکار (عمید، ۱۳۸۹: ۲۷۷؛ معین، ۱۳۸۱ ج ۱: ۳۳۸). حرب و جنگ به سخن و گفتار، به زبان مجادله کردن، تشر و توپ (معین، ۱۳۸۱ ج ۱: ۳۳۸) یا جنگ و جلب به سخن و کردار (دهخدا، ۱۳۷۷ ج ۴: ۵۴۶۸) است. از نظر روانشناسان اجتماعی، پرخاشگری، رفتاری است به قصد آسیب رساندن (جسمانی یا زبانی) به فرد دیگری که نمی‌خواهد آسیب ببیند (Baron & Richardson, 1994: 7). پرخاشگری، رفتار آسیب‌رسان عمدی و غیرتصادفی است؛ (Bushman & Huesmann, 2010: 833) و در صورت غیرعمدی بودن از ذیل مبحث پرخاشگری خارج می‌شود (van Staaden, 2011: 23). پرخاشگری در علم روانشناسی مفهوم وسیعی دارد و مصادیق بسیاری را از جمله رفتارهای فیزیکی^۱ (مادی) و کلامی^۲ (لفظی یا معنوی) شامل می‌شود (Buss & Perry, 1992: 452). پرخاشگری اشکال مختلفی دارد، از اعمال نسبتاً جزئی (مانند صدا زدن یا هل دادن)، تا اعمال جدی‌تر (مانند لگد زدن یا مشت زدن)، تا اعمال شدید (مانند چاقو زدن و تیر زدن و کشتن) (Allen & Anderson, 2017: 1). آنچه موجب دفاع از خود در بحران‌ها می‌شود، پرخاشگری است (اشرفی و اشرفی، ۱۳۹۳: ۷۴۴-۷۴۵)؛ بنابراین پرخاشگری همیشه رفتار بدی محسوب نمی‌شود.

منظور از پرخاشگری لفظی، پرخاشگری کلامی است و آن عبارت از رفتارهایی است که در قالب الفاظ و کلام خطاب به شخص دیگری، به قصد آسیب رساندن به وی بیان

1. Physical.
2. Verbal.

می‌شوند. مانند فریاد زدن، جیغ زدن، مسخره کردن، فحاشی کردن و غیره. پرخاشگری کلامی، تمایل فرد برای حمله به خودپنداره‌ی افراد دیگر به منظور ایجاد درد روانی است (Infante & Wigley, 1986: 61-63).

از زمره مصادیق پرخاشگری کلامی، پرخاشگری لفظی است که با الفاظ واقع می‌شود. گاه قانونگذار برخی از جلوه‌های پرخاشگری کلامی را با ضمانت اجرای کیفری ممنوع اعلام کرده است. پرخاشگری کیفری^۱ به معنی رفتارهای پرخاشگرانه‌ای است که قانونگذار برای آن ضمانت اجرای کیفری تعیین کرده است. این نوع از پرخاشگری از پرخاشگری جنایی^۲ متفاوت است. پرخاشگری جنایی مفهومی اعم از پرخاشگری کیفری دارد؛ زیرا این مفهوم نه در سیاست کیفری^۳ و حقوق کیفری، بلکه در سیاست جنایی^۴ و قلمروی کیفری مورد بحث قرار می‌گیرد. منظور از پرخاشگری لفظی کیفری، آن دسته از رفتارهایی است که در قالب الفاظ و کلام خطاب به شخص دیگری، به قصد آسیب رساندن به وی، بیان می‌شوند؛ در صورتی که قانونگذار آن رفتارها را به قید پاسخ‌های کیفری ممنوع اعلام کرده است. پرخاشگری لفظی کیفری، روابط بین افراد را از بین می‌برد (Infante et al., 1992: 116).

پرخاشگری لفظی کیفری، نوعی رفتار مجرمانه‌ی عمدی است که توسط شخص دارای اهلیت جنایی ارتکاب یابد. در صورتی که پرخاشگری کیفری، توسط انسان فاقد اهلیت جنایی (فاقد علم یا عمد) ارتکاب یابد، وی فاقد مسئولیت کیفری خواهد بود.

۲. عوامل پرخاشگری از منظر روان‌شناسی

در علم روانشناسی، عوامل پرخاشگری، صرف نظر از نوع پرخاشگری مورد بررسی قرار می‌گیرد. در خصوص علت‌ها و نحوه‌ی وقوع پرخاشگری تئوری‌های بسیاری مطرح شده است. در گذشته روانشناسان، از جمله زیگموند فروید^۵ معتقد بودند پرخاشگری، علت

1. Penal Aggression.
2. Criminal Aggression.
3. Penal Policy.
4. Criminal Policy.
5. Sigmund Freud.

زیست‌شناختی دارد و یک پدیده‌ی ژنتیکی و ارثی و مرتبط با غرایز انسان است (Gillespie, 1971: 52-53). این دیدگاه که به نظریه‌های زیست‌شناختی معروف بود و کمتر به عوامل اجتماعی یا روانشناختی توجه داشت (Drndarevic, 2021: 93)، در حال حاضر تعدیل شده است (Bjørkly, 2006: 33) و روانشناسان، عوامل وراثتی را نه علت منحصر به فرد، بلکه یکی از عوامل پرخاشگری می‌دانند.

۱-۲. نظریه‌ی سائق: انگیزه‌ی آسیب رساندن به دیگری

به موجب نظریه‌ی سائق،^۱ پرخاشگری ناشی از یک سائق فراخوانده شده از بیرون برای آسیب رساندن به دیگران است (بارون و دیگران، ۱۴۰۰: ۶۲۲). برای مثال می‌توان به نظریه‌ی ناکامی-پرخاشگری^۲ که در سال ۱۹۳۹ توسط دالارد و همکاران^۳ وی مطرح شد اشاره نمود (Breuer & Elson, 2017: 6). به موجب این نظریه، پرخاشگری در اثر ناکامی و ناامیدی از جبران ایجاد می‌شود (اشرفی و اشرفی، ۱۳۹۳: ۷۴۷). نظریه‌ی سائق بطور کلی بیان می‌دارد که عامل بیرونی همچون سرخوردگی، ناکامی و یا سایر محرک‌ها، موجب ایجاد انگیزه‌ی آسیب رساندن به دیگری و پرخاشگری است. این نظریه نیز در حال حاضر بعنوان علت منحصره‌ی پرخاشگری مورد پذیرش نیست و دستخوش تغییراتی شده است (Dennen, 2005: 1).

۲-۲. نظریه‌های نوین پرخاشگری: چشم‌انداز یادگیری اجتماعی و الگوی عمومی پرخاشگری

در ذیل چشم‌انداز یادگیری اجتماعی،^۴ آلبرت بندورا^۵ (۱۹۸۶) معتقد است پس از آموختن پرخاشگری، انسان بر اساس آموخته‌های خود در موقعیت‌های مشابه مرتکب پرخاشگری می‌شود (Allan, 2017: 10; Geen & Donnerstein, 1998: 83). علاوه بر نظریه‌ی

1. Drive Theory.
2. Frustration-Aggression Theory.
3. John Dollard, Neal Elgar Miller, Leonard William Doob and Orval Hobart Mowrer.
4. Social Learning Perspective.
5. Albert Bandura.

یادگیری اجتماعی، در بین نظریه‌های جدید نظریه‌ی دیگری تحت عنوان الگوی عمومی پرخاشگری مطرح شده است (Allen et al., 2018: 75). به موجب این نظریه زنجیره‌ای از رویدادهایی که منجر به پرخاشگری می‌شود از دو نوع متغیر درونداد اصلی آغاز می‌شوند: (۱) عوامل موقعیتی (مانند ناکامی و عوامل خشم برانگیز و ...) و (۲) عوامل شخصی (مانند عاطفی یا زودرنج بودن یا ...). پس از آن شخص در اثر عواملی مانند انگیزندگی (منجر به تهییج فیزیکی)، عاطفه (منجر به انگیزندگی احساس‌های خصمانه) و شناخت (منجر به تبادر افکار پرخاشگرانه به ذهن) ممکن است مرتکب پرخاشگری شود (بارون و دیگران، پیشین: ۶۲۴-۶۲۵). لذا نظریه‌های جدید، پرخاشگری را چند بعدی ذیل عوامل اجتماعی، فرهنگی، شخصی و موقعیتی بررسی می‌نمایند.

۱-۲-۲. عوامل اجتماعی

منظور از عوامل اجتماعی پرخاشگری، تأثیر رفتار یا گفتار دیگران بر فرد پرخاشگر است که موجب پرخاشگری وی در اثر تحریک ایجاد شده ناشی از رفتار یا گفتار دیگران می‌شود (بارون و دیگران، پیشین، ۶۲۶-۶۲۷). از زمره عوامل اجتماعی می‌توان به ناکامی، تهییج و انگیزندگی فزاینده اشاره نمود. در الگوی پرخاشگری عمومی، فرضیه‌ی ناکامی-پرخاشگری نه بعنوان علت انحصاری، بلکه بعنوان یکی از عوامل اجتماعی پرخاشگری در کنار سایر عوامل بررسی می‌شود. اوهبوچی^۲ و کامبارا^۳ (۱۹۸۵) معتقدند تحریک کلامی یا بدنی، از دیگر عوامل اجتماعی پرخاشگری است (Chermack & Berman, 1997: 1). این تحریک می‌تواند از طریق برتری‌نمایی^۵، یعنی نشان دادن تکبر و دون‌شماری از سوی دیگران (Harris, 1993: 203)، انتقاد تند و غیرموجه (Frazer et al., 2018: 4025) و اظهارات اهانت‌آمیز (بارون و دیگران، پیشین: ۶۲۹) باشد. به موجب نظریه‌ی

-
1. General Aggression Model.
 2. Ryutarou Ohbuchi.
 3. Toshihiro Kambara.
 4. Provocation.
 5. Condescension.

انتقال برانگیختگی^۱ آقای زیلمن^۲ (1983)، برانگیختگی و هیجان فزاینده‌ی ایجاد شده بر اثر یک واقعه، بعنوان یک حالت روانی منبعث از یک اتفاق مادی، می‌تواند در طول زمان به واقعه‌ی دیگر منتقل شود و موجب پرخاشگری گردد (Anderson & Bushman, 2002: 32 (A)). در معرض خشونت رسانه‌ای^۳ (از جمله تلویزیون، سینما، موزیک، بازی ویدئویی یا ...) قرار گرفتن نیز یکی از عوامل اجتماعی پرخاشگری است (Anderson, 2002: 16 (B); Freedman, 2002: 2377; Bushman & Anderson, 2002: 16). از مهمترین موارد رسانه‌ای که اشخاص را تحت تأثیر قرار می‌دهند می‌توان به هرزه‌نگاری پرخاشگرانه اشاره نمود. هرزه‌نگاری امروزه بیش از پیش گسترش یافته است و به همین دلیل هرزه‌نگاری پرخاشگرانه می‌تواند اثرات مخرب‌تری نسبت به سایر اقسام پرخاشگری رسانه‌ای داشته باشد. هرزه‌نگاری پرخاشگرانه نه در روابط جنسی بلکه در سایر روابط انسان هم تأثیرگذار خواهد بود.

۲-۲-۲. عوامل فرهنگی

روانشناسان معتقدند عوامل فرهنگی اعم از باورها، هنجارها و انتظارات یک فرهنگ خاص، گاه موجب پرخاشگری می‌شود. برخی روانشناسان اجتماعی، فرهنگ افتخار^۴ را بعنوان هنجاری قوی که پرخاشگری را در پاسخ به توهین به شرافت شخص مناسب می‌دانند، ذیل عوامل فرهنگی مطرح می‌کنند (Cohen et al., 1996: 945). برای مثال در فرهنگ‌های افتخارمحور، حسادت جنسی و فرهنگ‌های خاص حاکم بر روابط زن و مرد، یکی از عوامل پرخاشگری است. در فرایند حسادت جنسی، اشخاص به خاطر حس حسادت که از ارتباط شریک جنسی-عاطفی خود با شخص بیگانه دارند، صرف نظر از اینکه منشأ پرخاشگری چیست، مرتکب پرخاشگری می‌شوند (Vandello & Cohen, 2008: 652). این موضوع می‌تواند هم در فرهنگ‌های افتخارمحور افراطی به نحو بسیار شدید

1. Exciting transfer theory.
2. Dolf Zillmann.
3. Media violence.
4. Pornography.
5. Culture of honor.

(در حد قتل و اعدام) و در سایر فرهنگ‌ها در قالب پرخاشگری‌های سبک‌تر مثل پرخاشگری لفظی نمود پیدا کند.

۳-۲-۲. عوامل شخصی

پژوهش‌های روانشناسی نشان می‌دهند که اشخاص دارای تیپ شخصیتی نوع A^۱ بیشتر از اشخاص دارای تیپ شخصیتی نوع B^۲ مرتکب پرخاشگری می‌شوند^۳ (Holmes & Will, 1985: 723). از زمره عوامل شخصی دیگر می‌توان به سوگیری اسناد خصمانه^۴ اشاره نمود. بدین معنی که هرچقدر یک شخص نیات خصمانه و پلید را به دیگران نسبت دهد، به همان میزان احتمال پرخاشگری افزایش می‌یابد (Dodge et al., 2015: 9310). احتمال ارتکاب پرخاشگری در خودشیفتگان بیشتر است (Kjærvi, 2021: 477). ناریسیست‌ها^۵ یا خودشیفتگان، احساس ناکفایتی ناخودآگاه و احساس خودبرتری خودآگاه دارند (Lambe et al., 2018: 209). لذا به خاطر خودانگاره‌ی اغراق‌آمیزی که دارند، بیشتر خود را در معرض بزه‌دیدگی و تبعیض می‌دانند و در نتیجه هر کس کوچکترین قدمی در راستای تضعیف آن‌ها بردارد، با پرخاش ایشان مواجه می‌شود (McCullough et al., 2003: 885). مؤلفه‌های شخصیتی دیگر مانند احساس جویی^۶ و تکانشی بودن^۷ نیز در پرخاشگری مؤثر است^۸ (Wilson & Scarpa, 2011: 81)؛ زیرا این اشخاص بیشتر از بقیه خشم را تجربه می‌کنند و در معرض تجربه‌ی هیجان هستند (Joireman et al., 2003: 1288). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که جنسیت (چه گوینده و

1. Type A behavior pattern.

2. Type B behavior pattern.

۳. اشخاص دارای الگوی رفتاری A، شدیداً رقابت‌جو و همیشه در حال عجله هستند و زود از کوره در می‌ورند؛ اشخاص دارای الگوی رفتاری B آرام‌تر و منعطف‌تر هستند، عجله ندارند و در مواجهه با استرس یا محدودیت زمانی کمتر واکنش‌های عصبی نشان می‌دهند. (Chesney et al. 1981: 221-223)

4. Hostile attributional bias.

5. Narcissist.

6. Sensation seeking.

7. Impulsivity.

۸. اشخاص احساس‌جو، زود کسل می‌شوند، تجربه‌های جدید فراوان را می‌جویند (بوئزه تجربه‌های توأم با هیجان و خطر) و عموماً بی‌پروا هستند و تکانشی برخورد می‌نمایند.

چه مخاطب پرخاشگری) در نرخ ارتکاب پرخاشگری بسیار مؤثر است. به نظر می‌رسد مردان در برابر مردان پرخاشگرتر هستند (Condry & Ross, 1985: 225)، تا مردان در برابر زنان یا زنان در برابر مردان یا زنان در برابر زنان. فلذا عوامل شخصی همچون نارسیم، تکانشی بودن، تیپ شخصیتی، جنسیت و ... می‌توانند در ارتکاب پرخاشگری مؤثر واقع شوند.

۴-۲-۲. عوامل موقعیتی

علاوه بر عوامل اجتماعی، فرهنگی و شخصی، عوامل موقعیتی از جمله دمای محیط و مصرف الکل می‌تواند در پرخاشگری مؤثر باشد. تحقیقات نشان می‌دهند، احتمال پرخاشگری در دمای بالاتر (Anderson et al., 200: 63) افزایش می‌یابد و مصرف الکل نیز موجب افزایش پرخاشگری می‌شود، به نحوی که افراد وابسته به الکل، پرخاشگرتر هستند (Heinz et al., 2011: 400).

۳. سیاست کیفری ایران در قبال پرخاشگری لفظی در چارچوب گفتمان

اثر بخشی

منظور از سیاست کیفری تدبیرهای واکنشی و سرکوبگر رسمی در برابر جرم به معنای اخص است (لازرژ، ۱۴۰۰: ۱۱). سیاست کیفری، هسته‌ی مرکزی سیاست جنایی هر کشور است. سیاست جنایی شامل تدبیرهای متنوع حقوقی و غیرحقوقی (کنشی و واکنشی) است که دولت و جامعه‌ی مدنی برای کنترل پدیده‌ی مجرمانه و حمایت از بزه‌دیدگان مستقیم و غیرمستقیم پیش‌بینی می‌کند و در قالب آیین‌های رسیدگی مختلف، نسبت به وضعیت‌های پیش‌جنایی (ماقبل بزهکاری) و جرایم ارتكابی اعمال می‌کند (لازرژ، ۱۴۰۰: ۳۶). در سیاست کیفری، کیفر با اهدافش توجیه می‌شود. در ایران، در صورت‌بندی دانشگاهی دروس، پرخاشگری‌های لفظی، ذیل جرایم علیه تمامیت معنوی اشخاص، بررسی می‌شوند (احمدزاده، ۱۴۰۲؛ میرمحمد صادقی، ۱۴۰۱؛ آقایی‌نیا، ۱۴۰۱). در سیاست

کیفری، مجازات بعنوان بد ضروری با رویکردهای گذشته‌نگر^۱ و آینده‌نگر^۲ توجیه می‌شود. از جمله اهداف آینده‌نگر مجازات‌ها می‌توان به بازدارندگی^۳، توان‌گیری^۴، بازپروری^۵ (اردبیلی، ۱۳۹۹: ۲۶-۲۹؛ الهام و برهانی (ب)، ۱۳۹۷: ۱۷-۲۴) و تشفی خاطر بزه‌دیده (الهام و برهانی (ب)، ۱۳۹۷: ۲۴) و از اهداف گذشته‌نگر مجازات‌ها می‌توان به سزادهی^۶ اشاره نمود (اردبیلی، ۱۳۹۹: ۲۶؛ الهام و برهانی (ب)، ۱۳۹۷: ۲۶). از زمره رفتارهای پرخاشگرانه‌ی کلامی که جرم‌انگاری شده است می‌توان به جرم توهین (موضوع مواد ۵۱۳، ۵۱۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۹ ق.م.ا. ۱۳۷۵، تبصره‌ی ماده‌ی ۱۳۵ و ماده‌ی ۲۵۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲، ماده‌ی ۲۰ لایحه‌ی قانونی استقلال کانون و کلا، ماده‌ی ۲۰ لایحه‌ی استقلال کانون کارشناسان رسمی، مواد ۴۶ و ۴۸ و ۴۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، بند ۸ ماده‌ی ۶ و مواد ۲۶، ۲۷ و ۳۰ قانون مطبوعات و ...) با مجازات‌های حبس و شلاق و جزای نقدی، هجو (ماده‌ی ۷۰۰ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات حبس یا مجازات جایگزین حبس، سب^۷ نبی (ماده‌ی ۲۶۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲) با مجازات اعدام، افترای قولی (ماده‌ی ۶۹۷ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات جزای نقدی، قذف (مواد ۲۴۵ الی ۲۶۱ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات شلاق حدی، اظهار اکاذیب [نشر اکاذیب] و انتساب اعمالی بر خلاف واقع (ماده‌ی ۶۹۸ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات حبس یا شلاق تعزیری، نشر اکاذیب یا انتساب اعمال خلاف واقع رایانه‌ای (ماده‌ی ۱۸ قانون جرایم رایانه‌ای) با جزای نقدی یا حبس، تهدید (مواد ۶۶۹ و ۶۶۸ و بند ۵ ماده‌ی ۶۵۱ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات حبس تعزیری و یا شلاق و تهدید با چاقو (ماده‌ی ۶۱۷ ق.م.ا. ۱۳۷۵) با مجازات حبس تعزیری و شلاق تعزیری اشاره نمود.

در نظام عدالت کیفری، برنامه‌ها، خط مشی‌ها، اقدامات و نهادها باید از کارآمدی (اثربخشی) برخوردار باشند. از زمره مهمترین بخش‌های سیاست کیفری، مداخله‌ی کیفری از طریق، ممنوعیت‌گذاری و پیش‌بینی ضمانت اجرای کیفری برای آن است. مداخله‌ی

-
1. Back-looking Approach.
 2. Forward-looking Approach.
 3. Deterrence.
 4. Incapacitation.
 5. Rehabilitation.
 6. Retribution.

کیفری چنانچه نسنجیده، افراطی و بی‌توجه به واقعیت‌های اجتماعی و دغدغه‌های شهروندان، صورت پذیرد، بیش از آن که مفید باشد، مضر است (حبیب‌زاده، ۱۴۰۲: ۲۱۶؛ عارفی، ۱۴۰۱: ۱۷۰).

به نظر جاناتان شان شک، در هنجارگذاری‌های جنایی یکی از فیلترهایی که باید مد نظر مقنن قرار گیرد، فیلتر کارکردها است (Schonsheck, 1994: 70). فیلتر کارکردها به این معنا است که حاکمیت پس از هنجارگذاری کیفری، باید پیامدهای عملی کوتاه‌مدت یا درازمدت، سود و زیان، اثربخشی اجتماعی و میزان تحقق اهداف مورد انتظار را ارزیابی کند (حبیب‌زاده، ۱۴۰۲، ۹۷).

بررسی اثربخشی یک خط مشی کیفری، می‌تواند از طریق بررسی عوامل ارتکاب، نرخ ارتکاب و تحلیل تأثیر کیفرها بر اهداف آنها بررسی گردد. در بحث پرخاشگری لفظی، مقنن نه همه‌ی اقسام پرخاشگری، بلکه قسم خاصی از آن را با ضمانت اجرای کیفری، ممنوع اعلام و مجازات‌های حبس و شلاق و جزای نقدی برای آن تعیین کرده است. البته امکان اعمال نهادهای ارفاقی از جمله تعلیق اجرای مجازات، تعویق صدور حکم، مجازات‌های اجتماع‌محور (مجازات‌های جایگزین حبس) و غیره در این خصوص وجود دارد. با این حال تمرکز اصلی بحث این پژوهش بر مجازات‌های اولیه این جرایم است. برخی از مجازات‌های اصلی، مثل حبس از شش ماه تا دو سال یا مجازات شلاق تا هفتاد و چهار ضربه، مجازات‌های شدید و بعضی از مجازات‌ها مانند جزای نقدی مجازات‌های خفیف‌تری هستند. با توجه به قانون کاهش حبس تعزیری، در عمل اکثر جرایم پرخاشگری لفظی با جزای نقدی یا مجازات جایگزین حبس از نوع نقدی پاسخ داده می‌شوند. اگر هم به حبس منجر شوند با توجه به اینکه این جرایم اصولاً ارزش‌های والایی مانند جان و امنیت را نقض نمی‌کنند، مجازات‌های آنها غالباً حبس‌های طویل‌المدت نیست. در واقع مقنن به دنبال توان‌گیری از مجرم در این جرایم نیست. جرم سبّ نبی تا حدودی با سایر جرایم پرخاشگری لفظی متفاوت است و مجازات آن نیز شدید است. علت آن موضوعیت مقدسات دینی در این بزه است. در خصوص این جرم، ارزش‌های دینی و مذهبی پررنگ‌تر

از ارزش‌های اجتماعی، روانشناسی و حقوقی است. به این دلیل به نظر می‌رسد محل بحث در خصوص این جرم و سیاست کیفری ایران در قبال این جرم در این مقاله نیست. به نظر می‌رسد اهداف مجازات در انواع جرایم پرخاشگری لفظی، بر بازپروری، سزادهی، تشفی خاطر بزه‌دیده و بازدارندگی معطوف است. اینکه مقنن با این مجازات‌ها به اهداف منظور، دست یافته است یا خیر محل تأمل است. نظر به تحقیقات انجام شده رابطه‌ی معناداری بین اشخاص پرخاشگر و تکرار جرم وجود دارد (Baños et al., 2019: 364). لذا نظام سزادهی حاضر در بازپروری و بازدارندگی شکست خورده است. از طرفی جبران خسارت مادی یا معنوی بزه‌دیده و توجه به نیازهای وی بیشتر موجب تشفی خاطر ایشان می‌شود تا اینکه مجرم جزای نقدی را به خزانه‌ی دولت واریز نماید! یا اینکه بدون جبران خسارت به زندان برود و در آن مکان هم خشم و کینه را در خود تقویت نموده و پس از آزادی درصدد انتقام برآید. هرچند ماده‌ی ۱۴ قانون آیین دادرسی کیفری جبران ضرر و زیان ناشی از جرم را پیش‌بینی نموده است، لیکن این موضوع یک موضوع مربوط به حقوق خصوصی است و فرع بر اثبات جرم است. تا زمانی که شاکی اقدام حقوقی خود را با تقدیم دادخواست شروع نکند، امکان اعمال مقررات ماده‌ی ۱۴ وجود نخواهد داشت. نظر به اینکه هزینه‌های سزادهی از جمله هزینه‌های نگهداری مجرم در زندان، امروزه بسیار زیاد است، به نظر می‌رسد نگهداری شخص پرخاشگر در زندان، با هدف سزادهی، با رویکردهای اقتصادی دستگاه عدالت کیفری متعارض است. به نظر می‌رسد هیچ‌یک از اهداف کیفرها در سیستم کیفردهی به پرخاشگری لفظی کیفری تأمین نمی‌شوند.

امروزه گفتمان غالب نظام‌های کیفری، مبتنی بر سیاست‌های کنترل جرم^۱ است (Staihar, 2017: 354). هرچند در رویکردهای کنترل جرم و عدالت استحقاقی، برخی به منظور حفاظت حداکثری از جامعه با توجیحات پیشگیری از جرم و کنترل آن، سرعت عمل و شدت مجازات برای کنترل جرم را تجویز می‌کنند (Carlsmith et al., 2002: 339; Staihar, 2017: 286)؛ لیکن مجازات سنگین کارآمدی کافی به دنبال نخواهد داشت (Staihar, 2017: 339). برخلاف سیاست‌های کنترل جرم، سیاست‌های مبتنی بر

1. Crime control policies - Crime control model.

2. Just deserts.

فرایند کیفری^۱ بیشتر از اینکه حفاظت جامعه را مد نظر قرار دهد بر منافع حقوق کیفری و حقوق اشخاص تمرکز دارد (Tribe, 1975: 269). همچنین در حقوق کیفری مدرن جنبش‌های عدالت ترمیمی^۲ پرننگ‌تر از جنبش‌های عدالت استحقاقی هستند. برخی معتقدند عدالت ترمیمی، الگوی غالب عدالت کیفری، نه در عصر حاضر، بلکه در تاریخ بشریت بوده است (Braithwaite, 1998: 323).

در عدالت ترمیمی جرم، بیش از آن که رفتار مخل نظم عمومی تلقی شود، رفتار مخل روابط بین افراد تلقی می‌شود (Johnstone & Van Ness, 2013: 76). در عدالت کیفری فرایندمحور و عدالت ترمیمی، تمرکز بر حقوق و آزادی‌های بنیادین اشخاص است. اگر قرار بر این بود که با شدت مجازات و حبس و شلاق و جزای نقدی، کارایی سیستم عدالت کیفری ارتقا یابد، امروزه شاهد افزایش جمعیت کیفری اشخاص مرتکب پرخاشگری کیفری نبودیم. سیاست مقابله با پرخاشگری با ابزارگرایی کیفری^۳ نتوانسته است ارباب، تشفی خاطر بزه‌دیده، اصلاح مجرمین و پیشگیری از تکرار جرم را محقق سازد. نه تنها نظم مختل شده از ارتکاب جرم با اعمال مجازات‌های مقرر در قانون، بازنگشته است، بلکه نظم مختل شده در روابط افراد هم کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد سیاست کیفری ایران در قبال جرایم پرخاشگری جنایی لفظی با چالش مواجه شده است و راه برون رفت از آن تنظیم و تدوین سیاست جنایی مبتنی بر موازین علم روانشناسی و پیرو آن یک سیاست کیفری اثر بخش است. به نظر می‌رسد نظام عدالت کیفری در خصوص پرخاشگری نیازمند سازکارهای مدرن یا طیف جدیدی از مجازات‌ها است. مجازات‌های موجود، خصیصه‌ی تنبیهی دارند. هرچند در علم روانشناسی تنبیه یا اعمال پیامدهای ناخوشایند، با توجیهات سزادهی عادلانه و پیشگیری عام و خاص از ارتکاب جرایم، خود یکی از عوامل پیشگیری از پرخاشگری مطرح می‌شود، (بارون و دیگران، پیشین: ۶۶۱-۶۶۲)؛ اما نسبت به آن اتفاق نظر وجود ندارد و به نظر می‌رسد امروزه تقریباً اعتقاد کمتری نسبت به اثربخشی تنبیه پرخاشگر وجود دارد. تنبیه برای جلوگیری از

1. Due process model.
2. Restorative justice.
3. Criminal instrumentalism.

بازدارندگی از پرخاشگری‌های آتی مؤثر نیست (بارون و دیگران، پیشین: ۶۶۲) و چه بسا برخی پرخاشگران، تنبیه را محرکی برای پرخاشگری بعدی خود قرار دهند.

۴. پیشنهادها

پرخاشگری، رفتاری غیرقابل اجتناب یا غیرقابل تغییر نیست، بلکه چون ناشی از تعامل پیچیده‌ای بین رویدادهای بیرونی، شناخت‌ها و ویژگی‌های شخصی است، می‌توان نسبت به پیشگیری از آن یا کاهش و کنترل آن اقدام کرد (بارون و دیگران، پیشین: ۶۶۱). به نظر می‌رسد مجازات‌های موجود از کارایی لازم جهت پیشگیری، کاهش یا کنترل برخوردار نیستند؛ هرچند مجازات با هدف اصلاح و درمان مرتکب جرم و تأمین حداکثری امنیت جامعه و مقابله و کنترل جرم اعمال می‌شود، اما همیشه این اهداف را تأمین نمی‌کند. در جرم‌شناسی عوامل ارتکاب جرم مورد مطالعه قرار می‌گیرد. جرایم پرخاشگری لفظی بیش از هر عاملی مبتنی بر عوامل روانشناختی است. به منظور تدوین سیاست کیفری کارآمدی در این حوزه، باید عوامل اصلی ارتکاب آن شناسایی شوند.

۴-۱. اقدامات پیشگیرانه

یکی از آسیب‌های وارد به دستگاه عدالت کیفری، تورم پرونده‌های کیفری است. اقدامات پیشگیرانه هرچند در سیاست جنایی مورد بررسی قرار می‌گیرند، لیکن تأثیر مستقیم بر سیاست کیفری دارند. هرچند در خصوص پیشگیراننده بودن کیفر مباحثی در حقوق کیفری مطرح گردیده است، در خصوص آن اختلاف نظر وجود دارد (میرزایی مقدم، ۱۳۸۹: ۱۹۳-۱۹۴). به نظر می‌رسد کیفر در جرایم پرخاشگری لفظی کارایی اندکی داشته باشد و چه بسا شخص پرخاشگر کیفر را نوعی تحریک برای ارتکاب پرخاشگری بعدی بپندارد. یکی از اهداف سیاست کیفری، کنترل جرم است و اقدامات پیشگیرانه قبل از ورود به مرحله رسیدگی به جرم این هدف را محقق می‌سازند. مجازات مرتکبان جرایم پرخاشگری جنایی، تأثیر زیادی در ارعاب و پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم ندارد. از آنجا که پرخاشگری یک مقوله‌ی روانشناسی اجتماعی است، بهترین راه‌های پیشگیری نیز پیشگیری‌های اجتماعی خواهد بود.

۱-۱-۴. فرهنگ گستری و اخلاق گستری اجتماعی (بخشش: شفقت به جای پرخاش و انتقام)

کنترل گر درونی در کنار کنترل گر بیرونی، می تواند عامل مهمی در پیشگیری از جرم باشد. در سیاست گذاری های جنایی، توجه به کنترل گرهای درونی بعنوان بخشی از کنترل گرهای غیررسمی، مورد توجه سیاست گذاران عمومی قرار گرفته است (شیری، ۱۳۹۷: ۱۰۳). بعنوان مثال در علم روانشناسی، بر شفقت و بخشایش^۱ به جای تلافی و انتقام، در خصوص پیشگیری از ارتکاب پرخاشگری تأکید می گردد (Eaton & Struthers, 2006: 197). تحقیقات نشان می دهند که بخشایش به جای تلافی جویی، رابطه مثبت با خودکنترلی و خودکنترلی نیز رابطه منفی با پرخاشگری و واکنشی و پیشگیرانه دارد (García-Vázquez et al., 2020: 1).

مارتین لوتر کینگ جونیور^۲ یکی از رهبران حقوق مدنی آمریکا معتقد است انسان باید برای تمام درگیری های انسانی خود، روشی را استفاده کند که انتقام، تجاوز و تلافی را رد کند (Bushman & Huesmann, 2010: 833). صفت بخشش، صرفاً یکی از اوصاف انسانی و اخلاق مدار پیشگیری کننده از پرخاشگری است. اخلاق گستری و فرهنگ سازی اجتماعی، از روش های دیگر هم ممکن بوده و عامل قوی در تقویت کنترل گرهای درونی و پیشگیری از پرخاشگری است. این موضوع با پیشگیری رشد مدار و اجتماعی تلافی یافته و به همین دلیل از کودکی و نوجوانی اشخاص تا زمان کهن سالی را در برمی گیرد. سیاست گذاری عمومی می تواند با پیش بینی تدابیر در خصوص این موضوع، جرایم مبتنی بر پرخاشگری لفظی را تا حد زیادی کاهش دهد.

۱-۲-۴. بهبود شرایط اقتصادی

یکی از عوامل پرخاشگری عوامل موقعیتی است. پرخاشگری می تواند در اثر عوامل موقعیتی و فشارهای از بیرون به شخص در شرایط عصبانیت رخ دهد. در شرایط حال حاضر، ایران در شرایط اقتصادی خاصی قرار دارد و فشارهای داخلی یا خارجی موجب

1. Forgiveness.
2. Martin Luther King Jr.

برهم خوردن امنیت روانی اشخاص گردیده است. همین امر موجب می‌شود که هیجانات پرخاشگرانه با کوچکترین تنش ایجاد گردند. بر مبنای حقوق کیفری رفاه‌مدار^۱ یکی از عوامل ارتکاب جرم، نیازهای ناشی از فقدان رفاه است. لذا ایجاد وضعیت شغلی مناسب یا بهبود وضعیت اقتصادی اشخاص می‌تواند سهم به‌سزایی در کاهش نرخ ارتکاب پرخاشگری لفظی جنایی داشته باشد.

۲-۴. تشکیل پرونده‌ی شخصیت

با توجه به اینکه یکی از علت‌های ارتکاب جرم پرخاشگری، عوامل شخصی هستند، تشکیل پرونده‌ی شخصیت در مرحله‌ی تحقیقات مقدماتی و تعقیب جرم می‌تواند قضا یا اور باشد. در پرونده‌ی شخصیت، مؤلفه‌های شخصیتی، سن، جنس، سابقه‌ی شخصی، شغل، موقعیت اجتماعی، درج می‌شود (وطنی و دیگران، ۱۳۹۸: ۱۷۴). پرونده‌ی شخصیت می‌تواند به اعمال آموزه‌های عدالت‌ترمیمی در سیاست جنایی نیز کمک شایانی نماید.

۳-۴. توسل به سازکارهای رهیافت عدالت‌ترمیمی

از آنجا که جرم با بُعد روانی انسان پیونده خورده است و مرتکب برای اینکه مجرم قلمداد گردد، باید قدرت درک و فهم داشته باشد (اردیلی، ۱۳۹۹: ۲۵)، بهترین روش برای جلوگیری از تکرار رفتارهای مشابه، آن است که مجرم به قبح رفتار خود آگاه شود. آگاهی نسبت به قبح رفتار یک موضوع روانشناختی است. روانشناسان معتقدند مداخله‌های شناختی اعم از عذرخواهی یا غلبه کردن بر کمبودهای شناختی، از زمره مهارت‌های اجتماعی است که تأثیر بسیاری در خنثی‌سازی پرخاشگری دارد (بارون و دیگران، ۱۴۰۰: ۶۶۴). عذرخواهی خطاب به شخص در معرض عصبانیت و پرخاشگری نیز می‌تواند مؤثر واقع شود.

عدالت استحقاقی، مرتکب جرم را در مقابل رفتار قبیحش (جرم) مستحق مجازات می‌داند. عدالت‌ترمیمی به عنوان رویکرد جدید بزه‌دیده-محور، مدعی است در تعیین مجازات و اعمال آن باید به بزه‌دیده و نیازهای وی احترام گذاشت (الهام و برهانی (ب)،

1. Welfare-oriented criminal law.

۱۳۹۷: ۱۷-۲۴). عدالت ترمیمی به دنبال ترمیم آسیب وارده به بزه‌دیده (اعم از آسیب مادی یا معنوی)، بازسازی بزه‌کار و اعاده‌ی نظم به هم‌خورده‌ی اجتماعی است (بریث ویت، ۱۳۸۵: ۵۴۳-۵۴۴) و تلاش دارد که مرتکب با پذیرش مسئولیت و عواقب رفتار خود، سعی در جبران رفتار خود داشته باشد (Braithwaite, 1998: 330). فلذا پرخاشگر را به جای اینکه وارد فرایند خصمانه و امنیت‌مدار (دشمن‌محور)^۱ نماید، وارد فرایند شرم، پذیرش مسئولیت و جبران آن می‌نماید. در این صورت، پاسخ‌ها به رفتار بزه‌کار، خود محرک پرخاشگری جدید نخواهد بود.

۴-۴. تدوین و اجرای سازکارهای نوین تنبیهی در راستای اصلاح مجرم و پیشگیری از ارتکاب مجدد جرم

چه بسا مجازات‌های پیش‌بینی شده، خود نوعی محرک برای پرخاش‌های جدید باشند یا حتی پرخاشگری را آموزش دهند. از این رو، سیاست کیفری برای اینکه اثربخشی و کارایی خود را در کنترل جرایم پرخاشگری لفظی بازیابد، باید نسل جدیدی از مجازات‌ها را تدوین و اعمال نماید. بعنوان مثال می‌توان شخصی که پس از ورود به فرایند عدالت ترمیمی، نتیجه‌ی مطلوبی برای درمان ایشان حاصل نشده است، الزاماً در قالب مجازات به موجب حکم دادگاه مجبور به مراجعه به روان‌شناس یا روان‌پزشک و تحصیل گواهی سلامت روان یا مهارت‌آموزی مقابله با پرخاشگری پس از گذراندن دوره‌های مربوط و پاسخ‌گویی به آزمون کرد.

۴-۵. سایر پیشنهاد‌های عملی و اجرایی

در نظام کیفری حال حاضر می‌توان راهکارهای عملی و اجرایی مناسبی را پیشنهاد داد که تا حد امکان با وضعیت حال حاضر نظام نیز همخوانی و تطابق داشته باشد. از جمله این پیشنهادها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. حقوق کیفری دشمن‌مدار یا امنیت‌مدار، مجرم را دشمن می‌پندارد.

۱. ایجاد بانک اطلاعاتی ملی برای جرایم پرخاشگری لفظی، به منظور دسترسی بهتر به اطلاعات آماری و کیفی لازم را برای تحلیل و سیاست‌گذاری دقیق‌تر؛
۲. تقویت سازکارهای میانجیگری در نظام قضایی، از طریق ایجاد دفاتر میانجی‌گری مستقل در کنار دادگاه‌ها که بتوانند در پرونده‌های پرخاشگری لفظی نقش میانجی میان طرفین را ایفا کنند؛
۳. ایجاد واحدهای ویژه در نیروی انتظامی، برای مدیریت پرونده‌های پرخاشگری لفظی با رویکرد حل و فصل سریع و کاهش تنش‌ها، پیش از ورود پرونده به مرحله قضایی؛
۴. تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی برای آموزش قضات و وکلای در زمینه مدیریت پرونده‌های پرخاشگری لفظی و استفاده از روش‌های جایگزین حل اختلاف^۱ در این نوع جرایم؛
۵. توسعه خدمات مددکاری اجتماعی در مراحل دادرسی؛
۶. تلفیق مجازات‌ها با خدمات بازپروری، به گونه‌ای که محکومان بطور الزام‌آور در برنامه‌های مهارت‌آموزی یا کارگاه‌های بازپروری روان‌شناختی شرکت کنند؛
۷. ایجاد خط ارتباطی مستقیم برای مشاوره و گزارش پرخاشگری؛
۸. ایجاد رویه‌های واحد برای تعویق صدور حکم و تعلیق مجازات مشروط به شرکت مرتکب در برنامه‌های آموزشی و بازپروری از طریق تدوین دستورالعمل‌های یکپارچه.

نتیجه

پرخاشگری رفتاری ناپسند است که موجب ایجاد تنش بین افراد می‌گردد. پرخاشگری در علم روانشناسی رفتاری عمدی (فیریکی یا لفظی) به قصد آسیب رساندن به دیگری است که موجب آزار و اذیت دیگران می‌گردد. برخی از اقسام پرخاشگری لفظی از جمله توهین، تهدید، هجو و غیره در قوانین ایران پیش‌بینی و برای آن‌ها ضمانت اجرای کیفری تعیین شده است. از این طریق ارتباط خاصی بین علوم حقوق کیفری و روانشناسی اجتماعی ایجاد شده است. در این مقاله این دسته از پرخاشگری‌ها را پرخاشگری لفظی کیفری

1. Alternative Dispute Resolution - ADR.

نامیدیم. در خصوص پرخاشگری و علت‌های ارتکاب آن در علم روانشناسی اجتماعی، نظریه‌های سائق، یادگیری اجتماعی و نظریه‌ی عمومی پرخاشگری مطرح شده است. هرچند ابتدا روانشناسانی مانند زیگموند فروید عقیده داشتند که پرخاشگری رفتاری ژنتیکی و ارثی است، لیکن امروزه تقریباً اکثر روانشناسان بر عدم صحت این نظر توافق دارند و معتقدند پرخاشگری در اثر عوامل متفاوتی از جمله عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، شخصی و موقعیتی می‌تواند ارتکاب یابد.

پیروان نظریه‌ی سائق معتقد بودند پرخاشگری در اثر یک محرک بیرونی ارتکاب می‌یابد و معتقدان به نظریه‌ی یادگیری اجتماعی پرخاشگری را در قالب دسته‌ی خاصی از رخدادهای اجتماعی بررسی می‌کردند. به موجب نظریه‌ی عمومی پرخاشگری، پرخاشگری در اثر زنجیره‌ای از عوامل رخ می‌دهد. از زمره عوامل اجتماعی پرخاشگری می‌توان به ناکامی و تهییج و انگ‌بختگی در اثر رفتار دیگران اشاره نمود. همچنین ملاحظه می‌گردد که پرخاشگری ارتباط مستقیم با رسوم و اعتقادات و فرهنگ‌های مختلف دارد. در کنار عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل شخصی از جمله تیپ شخصیتی، ویژگی‌های شخصی و سن و جنس نیز در ارتکاب پرخاشگری مؤثرند. همچنین نباید از موقعیتی که پرخاشگر در آن قرار گرفته، غافل ماند. شخص در موقعیت‌هایی مانند گرما یا سر و صدای شدید یا تمرکز افراطی بر موضوع خاص می‌تواند پرخاش نماید. با این حال آنچه مهم جلوه می‌نماید سیاست کیفری ناکارآمد ایران در قبال پرخاشگری است.

پرخاشگری رفتاری است با ریشه‌ی روانشناختی، در حالی که قانونگذار ایران در تدوین و اعمال مجازات‌ها، به عوامل روانشناختی و زمینه‌های ارتکاب پرخاشگری توجه کافی مبذول نداشته است. صرف نظر از جرم سب نپی که مجازات اعدام دارد، پاسخ‌های کیفری در نظر گرفته شده برای این دسته از جرایم در حبس و شلاق و جزای نقدی خلاصه می‌گردد. جزای نقدی، بازدارندگی نخواهد داشت. حبس و شلاق نیز خود بعنوان محرک‌هایی برای پرخاشگری محسوب می‌شوند. پرخاشگری موجب رنجش دیگران می‌گردد، در حالی که مجرمان خود از حبس و شلاق و جزای نقدی رنجیده خاطر می‌گردند و چه بسا درصدد انتقال یا پرخاش مجدد برآیند. با این حال برای کارآمدسازی

سیاست کیفری ایران می‌توان با استفاده از آموزه‌های مکتب عدالت‌ترمیمی، ابتدا مسئولیت شخص بزه‌کار را به ایشان تفهیم نمود و سپس با مشارکت جامعه‌ی مدنی سعی در برطرف نمودن آثار سوء رفتار مخمل روابط اشخاص کرد. به علاوه رویکردهای پیشگیری اولیه یا ثانویه‌ی اجتماعی، رشد‌مدار و یا وضعی، کارساز خواهند بود. در فرایند رسیدگی به بزه، تشکیل پرونده‌ی شخصیت با توجه به اینکه یکی از عوامل ارتکاب پرخاشگری، عوامل شخصی است، مفید به نظر می‌رسد. در نهایت، در صورتی که امکان اعمال هر یک از سازکارهای اخیرالذکر وجود نداشته باشد باید مجرم را مجازات کرد. آن هم نه با مجازات‌های موجود، بلکه با مجازات‌های نوین مبتنی بر آموزه‌های روانشناسی اجتماعی که ارتکاب مجدد پرخاشگری را به حداقل برساند. بعنوان مثال می‌توان مرتکب را به موجب حکم قطعی محکوم به شرکت در دوره‌های روانشناسی و تحصیل کارت سلامت روان یا طی دوره‌ی مقابله با پرخاشگری کرد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Azim Aghababaei

 <https://orcid.org/0000-0002-0528-3690>

Taghanaki

 <https://orcid.org/0000-0002-7275-9249>

Mohammad Ja`far Habib

Zadeh

 <https://orcid.org/0000-0002-6458-5162>

Hossein Javadi Hossein

Abadi

منابع

اردبیلی، محمدعلی، حقوق جزای عمومی، جلد نخست (ویراست دوم)، چاپ سی و ششم، (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳).

اردبیلی، محمدعلی، کلیات حقوق جزا، چاپ چهارم، (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۹).

احمدزاده، رسول، *جرایم علیه شخصیت معنوی*، چاپ دوم، (تهران: انتشارات قوه قضائیه، ۱۴۰۲).

الهام، غلامحسین؛ برهانی، محسن، *درآمدی بر حقوق جزای عمومی*، جلد اول: جرم و مجرم، چاپ چهارم، (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۷). (الف)

الهام، غلامحسین؛ برهانی، محسن، *درآمدی بر حقوق جزای عمومی*، جلد اول: واکنش در برابر جرم، چاپ چهارم، (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۷). (ب)
آقایی نیا، حسین، *جرایم علیه اشخاص: شخصیت معنوی*، چاپ دوازدهم، (تهران: نشر میزان، ۱۴۰۱).

بارون، رابرت؛ بیرن، دان؛ برنسکامب، نایلا، *روانشناسی اجتماعی* (ویراست یازدهم)، به ترجمه: یوسف کریمی، چاپ پانزدهم، (تهران: نشر روان، ۱۴۰۰).

حبیب زاده، محمدجعفر، *حقوق کیفری عمومی*، چاپ اول، (تهران: نشر میزان، ۱۴۰۲).
دهخدا، علی اکبر، *لغت نامه‌ی دهخدا*، چاپ دوم، (تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۷).

عمید، حسن، *فرهنگ فارسی عمید*، چاپ اول، (تهران: نشر راه رشد، ۱۳۸۹).
کی نیا، مهدی، *مبانی جرم‌شناسی*، جلد اول، چاپ نوزدهم، (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۴۰۰).

لازرز، کریستین، *درآمدی بر سیاست جنایی*، برگردان علی حسین نجفی ابرندآبادی، چاپ نهم، (تهران: نشر میزان، ۱۴۰۰).

معین، محمد، *فرهنگ فارسی*، دوره‌ی دو جلدی، چاپ چهارم، (تهران: انتشارات آدنا، ۱۳۸۱).

میرسعیدی، سیدمنصور، *مسئولیت کیفری (قلمرو و ارکان)*، جلد اول، چاپ سوم، (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۰).

میرمحمد صادقی، حسین، *جرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص*، چاپ چهارم، (تهران: نشر میزان، ۱۴۰۱).

پرخاشگری لفظی در نظام کیفری ایران: علت‌شناسی ... | آقابابائی طاقانکی و همکاران | ۱۱۱

اشرفی، منصور؛ اشرفی، مرتضی. (۱۳۹۳). «پرخاشگری»، *درس‌هایی از مکتب اسلام*، دی، دوره ۵۴، شماره ۱۰.

بریث ویت، جان. (۱۳۸۵). «عدالت ترمیمی»، به ترجمه: مهرداد رایجیان اصل، *تحقیقات حقوقی*، بهار و تابستان ۱۳۸۵، شماره ۴۳.

شیری، عباس. (۱۳۹۷). «سیاست‌گذاری جنایی از کنترل درونی تا کنترل بیرونی جرم»، *فصلنامه‌ی سیاست‌گذاری عمومی*، پاییز، دوره ۴، شماره ۳. doi: 10.22059/ppolicy.2018.68429

عارفی، مرتضی. (۱۴۰۱). «ارزیابی جرم‌انگاری تکدی در پرتو معیار پالایش»، *پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی*، اسفند، دوره ۱۰، شماره ۲۰. doi: 10.22034/jelc.2022.346825.1709

میرزایی مقدم، مرتضی (۱۳۸۹). «ارزیابی تأثیر شدت و قطعیت کیفرها در پیشگیری از جرم»، *مطالعات پیشگیری از جرم*، پاییز، دوره ۵، شماره ۱۶.

وطنی، امیر؛ مهدوی پور، اعظم؛ تاجیک نشاطیه، حدیثه (۱۳۹۸). «آسیب‌شناسی تحقق اهداف اصلاحی - درمانی بزهکاران از طریق پرونده‌ی شخصیت در فرایند دادرسی کیفری»، *حقوق پزشکی*، پاییز، دوره ۱۳، شماره ۵۰.

References

Allan, J., *An Analysis of Albert Bandura's Aggression: A social Learning Analysis*, 1st Edition, (London: Macat Library Press, 2017). doi: 10.4324/9781912282425

Bandura, A., *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1986).

Breuer, J., & Elson, M., *Frustration-Aggression Theory* (pp. 1-12). (New Jersey: Wiley Blackwell, 2017). doi: 10.1002/9781119057574.whbva040

Canter, D., *Criminal Psychology*, 2nd Edition, (London & New York: Routledge, 2017).

Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowrer, O. H., & Sears, R. R., *Frustration and Aggression*. (New Haven: Yale University Press, 1939).

Durrant, R., *An Introduction to Criminal Psychology*, 2nd Edition, (London: Routledge, 2018). doi: 10.4324/9781315625041

Freedman, J. L., *Media Violence and Its Effect on Aggression: Assessing the Scientific Evidence*, (Toronto, Buffalo: University of Toronto Press, 2002).

Geen, R. G., & Donnerstein, E. D. (Eds.), *Human Aggression: Theories, Research, and Implications for Social Policy*, (New York: Academic Press, 1998)

Johnstone, G., & Van Ness, D. (Eds.), *Handbook of Restorative Justice*. (London: Routledge, 2013). doi: 10.4324/9781843926191

Krahe, B., *the Social Psychology of Aggression*, 3rd Edition, (London & New York, Routledge, 2020). doi: 10.4324/9780429466496

Schonsheck, J., *on Criminalization: An Essay in the Philosophy of Criminal Law*, Volume 19. (Berlin: Springer Science & Business Media, 1994).

Chapters

Anderson, C. A., Anderson, K. B., Dorr, N., DeNeve, K. M., & Flanagan, M. "Temperature and Aggression", In: *Advances in Experimental Social Psychology* (Volume 32, pp. 63-133). (Berlin: Academic Press, 2000). doi: 10.1016/S0065-2601(00)80004-0

Braithwaite, J., "Restorative justice", In M. H. Tonry (Ed.), *The handbook of crime and punishment* (pp. 323–344), (Oxford: Oxford University Press, 1998).

Bushman, B. J., & Huesmann, L. R., Aggression. In: Gilbert, D. T. & Lindzey, G. & Fiske, S. T., *Handbook of Social Psychology, Volume 2*, (New York, McGraw-Hill, 2010). doi: 10.1002/9780470561119.socpsy002023

Zillman, D., "Arousal and Aggression". In: R. G. Geen, & E. I. Donnerstein (Eds.), *Aggression: Theoretical and Empirical Reviews (Volume 1, pp. 75-101)*, (New York: Academic Press, 1983).

Articles

Allen, J. J., Anderson, C. A., "Aggression and Violence: Definitions and Distinctions", *The Wiley Handbook of Violence and Aggression*, September, Volume 1 (2017). doi: 10.1002/9781119057574.whbva001

Allen, J. J., Anderson, C. A., & Bushman, B. J.. "The General Aggression Model", *Current Opinion in Psychology*, February, Volume 19 (2018). doi: 10.1016/j.copsyc.2017.03.034

Anderson, C. A., & Bushman, B. J., "Human aggression", *Annual Review of Psychology*, February, Volume 53, Number 1 (2012). (A) doi: 10.1146/annurev.psych.53.100901.135231

Anderson, C. A., & Bushman, B. J., "The Effects of Media Violence on Society", *Science*, March, Volume 295, Issue 5564 (2012). (B) doi: 10.1126/science.1070765

Baños, M. C. Z., Álvarez, J. J. C., Martín, O. L., Lorca, M. M., Jiménez, M. V. J., & Trives, J. J. R., "Functioning of Psychopathy and Trait Aggression as Predictive Variables of Criminal Recidivism", *Anales de*

Psicología/Annals of Psychology, August, Volume 35, Issue 3 (2019).
doi: 10.6018/analesps

Björkly, S., “Psychological Theories of Aggression: Principles and Application to Practice”, Violence in Mental Health Settings: Causes, Consequences, Management (2006). doi: 10.1007/978-0-387-33965-8_2

Buss, A. H., & Perry, M., “The Aggression Questionnaire”, Journal of Personality and Social Psychology, Volume 63, Issue 3 (1992). doi: 10.1037/0022-3514.63.3.452

Carlsmith, K. M., Darley, J. M., & Robinson, P. H., “Why Do We Punish? Deterrence and Just Deserts as Motives for Punishment”, Journal of Personality and Social Psychology, Volume 83, Issue 2 (2002). doi: 10.1037/0022-3514.83.2.284

Chermack, S. T., Berman, M., & Taylor, S. P., “Effects of Provocation on Emotions and Aggression in Males”, Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, Volume 23, Issue 1 (1997). doi: 10.1002/(SICI)1098-2337(1997)23:1<1::AID-AB1>3.0.CO;2-S

Chen, Z., Williams, K. D., Fitness, J., & Newton, N. C., “When Hurt will not Heal: Exploring the Capacity to Relieve Social and Physical Pain”. Psychological Science, August, Volume 19, Issue 8 (2008). doi: 10.1111/j.1467-9280.2008.02158.x

Chesney, M. A., Black, G. W., Chadwick, J. H., & Rosenman, R. H., “Psychological Correlates of the Type A Behavior Pattern”, Journal of Behavioral Medicine, June, Volume 4, Issue 2 (1981). doi: doi.org/10.1007/BF00844272

Cohen, D., Nisbett, R. E., Bowdle, B. F., & Schwarz, N. “Insult, Aggression, and the Southern Culture of Honor: an Experimental Ethnography”,

Journal of personality and Social Psychology, January, Volume 70, Issue 5 (1996). doi: 10.1037/0022-3514.70.5.945

Condry, J. C., & Ross, D. F., "Sex and Aggression: the Influence of Gender Label on the Perception of Aggression in Children", *Child Development*, February, Volume 56, Issue 1 (1985). doi: 10.2307/1130189

Dennen, J. M. G. V. "Theories of Aggression", *Default Journal Holland* (2005). Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/148195383.pdf>

Dodge, K. A., Malone, P. S., Lansford, J. E., Sorbring, E., Skinner, A. T., Tapanya, S., ... & Pastorelli, C., "Hostile Attributional Bias and Aggressive Behavior in Global Context", *Proceedings of the National Academy of Sciences*, Volume 112, Issue 30 (2015). doi: 10.1073/pnas.1418572112

Drndarevic, N., "Psychological Theories of Aggression", *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, Volume 40, Issue 2-3 (2021).

Eaton, J., & Struthers, C. W. "The Reduction of Psychological Aggression across Varied Interpersonal Contexts through Repentance and Forgiveness", *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, Volume 32, Issue 3 (2006). doi: 10.1002/ab.20119

Frazer, A. L., Fite, P. J., Stone, K. J., & Clinkenbeard, J., "Parental Criticism Moderates Sibling Influence on Proactive and Reactive Aggression". *Journal of Child and Family Studies*, August, Volume 27 (2018). doi: 10.1007/s10826-018-1210-5

García-Vázquez, F. I., Valdés-Cuervo, A. A., & Parra-Pérez, L. G., "The Effects of Forgiveness, Gratitude, and Self-Control on Reactive and Proactive Aggression in Bullying", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, August, Volume 17, Issue 16 (2020).

Gillespie, W. H., "Aggression and Instinct Theory", the International Journal of Psycho-Analysis, January, Volume 52 (1971).

Harris, M. B., "How Provoking! What Makes Men and Women Angry?", Aggressive Behavior, Volume 19, Issue 3 (1993). doi: 10.1002/1098-2337(1993)19:3<199::AID-AB2480190305>3.0.CO;2-D

Heinz, A. J., Beck, A., Meyer-Lindenberg, A., Sterzer, P., & Heinz, A., "Cognitive and Neurobiological Mechanisms of Alcohol-Related Aggression", Nature Reviews Neuroscience, June, Volume 12, Issue 7 (2011). doi: 10.1038/nrn3042

Holmes, D. S., & Will, M. J., "Expression of Interpersonal Aggression by Angered and Nonangered Persons with the Type A and Type B Behavior Patterns", Journal of Personality and Social Psychology, March, Volume 48, Issue 3 (1985). doi: 10.1037/0022-3514.48.3.723

Infante, D. A., & Wigley III, C. J., "Verbal Aggressiveness: An Interpersonal Model and Measure", Communications Monographs, June, Volume 53, Issue 1 (1986). doi: 10.1080/03637758609376126

Infante, D. A., Riddle, B. L., Horvath, C. L., & Tumlin, S. A., "Verbal Aggressiveness: Messages and Reasons", Communication Quarterly, May, Volume 40, Issue 2 (1992). doi: 10.1080/01463379209369827

Joireman, J., Anderson, J., & Strathman, A., "The Aggression Paradox: Understanding Links among Aggression, Sensation Seeking, and the Consideration of Future Consequences", Journal of Personality and Social Psychology, June, Volume 84, Issue 6 (2003). doi: 10.1037/0022-3514.84.6.1287

Kjærвик, S. L., & Bushman, B. J., "The Link between Narcissism and Aggression: A Meta-Analytic Review", Psychological Bulletin, May, Volume 147, Issue 5 (2021). doi: 10.1037/bul0000323

- Lambe, S., Hamilton-Giachritsis, C., Garner, E., & Walker, J., "The Role of Narcissism in Aggression and Violence: A Systematic Review", *Trauma, Violence, & Abuse*, May, Volume 19, Issue 2 (2018). doi: 10.1037/bul0000323
- McCullough, M. E., Emmons, R. A., Kilpatrick, S. D., & Mooney, C. N., "Narcissists as "Victims": The Role of Narcissism in the Perception of Transgressions", *Personality and Social Psychology Bulletin*, July, Volume 29, Issue 7 (2003). doi: 10.1177/0146167203029007007
- Ohbuchi K, Kambara T., "Attacker's Intent and Awareness of Outcome, Impression Management and Retaliation", *Journal of Experimental Social Psychology*, July, Volume 21, Issue 4 (1985). doi: 10.1016/0022-1031(85)90033-2
- Staihar, J., "Efficiency, Enforcement, and Punishment", *Notre Dame JL Ethics & Pub. Pol'y*, February, Volume 31, Issue 2 (2017).
- Tribe, L. H., "Structural Due Process", *Harv. CR-CLL Rev.*, Volume 10, Number 2 (1975).
- Vandello, J. A., & Cohen, D., "Culture, Gender, and Men's Intimate Partner Violence", *Social and Personality Psychology Compass*, Volume 2, Issue 2 (2008). doi: 10.1111/j.1751-9004.2008.00080.x
- Van Staaden, M. J., Searcy, W. A., & Hanlon, R. T., "Signaling Aggression", *Advances in Genetics*, Volume 75 (2011). doi: 10.1016/B978-0-12-380858-5.00008-3
- Warburton, W. A., & Anderson, C. A., "Aggression, Social Psychology of", *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Volume 1 (2015).

Translated References into English

- Ardebili, M. A., General Criminal Law, Volume One (2nd Edition), Thirty-sixth Edition, (Tehran: Mizan, 2014). [In Persian]
- Ardebili, M. A., Generalities of Criminal Law, 4th Edition, (Tehran: Mizan, 2021). [In Persian]
- Ahmadzadeh, R., Offences against Moral Integrity, 2nd Edition, (Tehran: Judiciary Publications, 2023). [In Persian]
- Elham, Gh., & Borhani, M., An Introduction to General Criminal Law, Volume One: Crime and Criminal, 4th Edition, (Tehran: Mizan, 2018). (A) [In Persian]
- Elham, Gh. & Borhani, M., An Introduction to General Criminal Law, Volume One: Reaction to Crime, 4th Edition, (Tehran: Mizan, 2018). (B) [In Persian]
- Aghaei-Nia, H., Crimes against persons: Moral Integrity, 12th edition, (Tehran: Mizan, 2022). [In Persian]
- Baron, R. A. & Byrne, D. E. & Branscombe, N. R., Social Psychology, 11th edition, translated by Yousef Karimi, 15th edition, (Tehran: Rawan, 2021). [In Persian]
- Habibzadeh, M. J., General Criminal Law, first edition, (Tehran: Mizan, 2023). [In Persian]
- Dekhoda, A. A., Dekhoda Dictionary, 2nd edition, (Tehran: Tehran University Publishing and Printing Institute, 1998). [In Persian]
- Amid, H., Amid's Persian Dictionary, first edition, (Tehran: Rah Roshd, 2009). [In Persian]

- Keynia, M., *Fundamentals of Criminology, Volume 1*, 19th edition, (Tehran: Tehran University Press, 2021). [In Persian]
- Lazerge, C., *An Introduction to Criminal Policy*, translated by Ali Hossein Najafi Abrandabadi, 9th edition, (Tehran: Mizan, 2021). [In Persian]
- Moein, M., *Persian Dictionary, two-volume edition*, 4th edition, (Tehran: Adena, 2002). [In Persian]
- Mir-Saeidi, S. M., *Criminal Responsibility (Sphere and Elements), Volume 1*, 3rd Edition, (Tehran: Mizan, 2011). [In Persian]
- Mir-Mohammad-Sadeghi, H., *Offences against the moral integrity of persons*, 4th edition, (Tehran: Mizan, 2022). [In Persian]
- Ashrafi, M. & Ashrafi, M., “Aggression”, *Lessons from the School of Islam*, January, Volume 54, Number 10 (2014). [In Persian]
- Braithwaite, J., “Restorative Justice”, translated by Mehrdad Rayejian Asli, *Legal Research Quarterly*, Spring and Summer, Number 43 (2006). [In Persian]
- Shiri, A., “Crime Policy-making in Control of Criminality”, *Iranian Journal of Public Policy*, Fall, Volume 4, Number 3 (2018). doi: 10.22059/ppolicy.2018.68429 [In Persian]
- Arefi, M., “The Evaluation of Criminalization of Begging in the Light of the Filter Standard”, *Journal of Criminal Law and Criminology*, March, Volume 10, Number 20 (2023). doi: 10.22034/jclc.2022.346825.1709
- Mirzaei-Moghadam, M., “Evaluating the Effect of Punishment Severity and Certainty on Crime Prevention”, *Crime Prevention Studies*, Fall, Volume 5, Number 16 (2010). [In Persian]

Vatani A. & Mahdavi-Pour A. & Tajik-Neshatieh H., "Pathology of Fulfillment of Offenders' Corrective-Therapeutic Goals through Personality Records (Personality File) in Criminal Proceedings", MLJ, Fall, Volume 13, Number 50 (2019).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد به این مقاله: آقابابائی طاقانکی, عظیم, حبیب زاده, محمدجعفر و جوادی حسین آبادی, حسین. (۱۴۰۳).
پرخاشگری لفظی در نظام کیفری ایران: علت‌شناسی روانشناختی، چالش‌ها و راهکارها. پژوهش حقوق کیفری، (۴۸)
۱۳، ۸۵-۱۲۰.

Doi: 10.22054/jclr.2025.81044.2688

Criminal Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.